

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

K ARMÁDNÍ ÚTOČNÉ OPERACI

PLÁNOVÁNÍ OPERACÍ

V periodickém tisku, na vojenskoveckých konferencích a na cvičeních probíhají v poslední době diskuse o tom, jak nejúčelněji plánovat první operace pozemních vojsk v podmínkách, kdy není včas známo, zda bojová činnost začne s použitím jaderných zbraní nebo jen s použitím konvenčních zbraní. Diskutující hovoří zejména o tom, zda rozpracovávat na stupni front a armáda jeden plán operace, který by odpovídal požadavkům vedení jak jaderné, tak i bezjaderné války, nebo dva plány.

V průběhu diskuse zazněly hlavně návrhy plánovat celou frontovou operaci podle jednoho plánu pro podmínky jaderné války do hloubky bližšího úkolu frontu a na první armádní operace a kromě toho zpracovat variantu plánu pro případ použití jen konvenčních zbraní. Kromě toho diskutující navrhovali, že ve frontu a armádách je třeba současně rozpracovat dva plány operace: pro podmínky operace vedené s hromadným použitím jaderných zbraní a pro podmínky operace vedené jen konvenčními zbraněmi, kdy jaderné zbraně jsou v pohotovosti k použití.

Ani jeden, ani druhý názor není přijatelný. Již z toho důvodu, že vojska nejsou s to současně se připravovat podle dvou různých variant. Mohou zaujímat jenom jeden prostor soustředění a jedny čáry rozvinování, musí mít přesně určené úseky průlomu podle jednoho plánu. V opačném případě vzniká nejasnost v jejich činnosti od samého zahájení operace.

Jak dosáhnout toho, aby vojska mohla přejít do útoku prakticky v libovolný okamžik s použitím jakýchkoli prostředků ničení?

K odpovědi na tuto otázku porovnáme charakteristické zvláštnosti dvou variant zahájení války: jaderné a bezjaderné. To umožní určit obecné hlavní zákonitosti a požadavky na bezprostřední přípravu vojsk, aby po jejím dokončení byla schopna okamžitě přejít do útoku a na jeden ze signálů vést bojovou činnost jak to vyžaduje jaderná válka — na druhé straně v operaci, která začíná konvenčními zbraněmi.

Upraveno ze sovětského tisku

K usnadnění výkladu budeme analyzovat některé hlavní prvky armádní operace. Víme, že v ní plánujeme několik směrů úderu a úseků průlomu s použitím jaderných zbraní nebo bez nich. V prvním případě **armáda může zahájit útok na 2–3 a ve druhém jen 1–2 směrech.** Divize v souladu s tím bude prolomovat obranu nepřítele na dvou nebo na jednom úseku. Vzhledem k tomu je účelné při plánování z počátku určit směry úderu a úseky průlomu pro bezjadernou variantu zahájení války a pro jadernou variantu zvolit dodatečně nezbytné množství směrů úderu a úseků průlomu. **Z přílohy 1** je zřejmé, že při jaderné variantě zahájení války armáda uskutečňuje úder na třech směrech: na hlavním směru dvěma divizemi a na ostatních směrech po jedné divizi. Při bezjaderné variantě vojska přecházejí do útoku na dvou směrech, při čemž na hlavním směru jsou tři divize a na druhém dvě divize; to zabezpečuje na každém z nich potřebnou převahu nad nepřítelem. Takové uskupení vševojskových svazků a jejich úkoly nejlépe zabezpečí okamžitý přechod vojsk do útoku v jaderné nebo bezjaderné variantě války.

Použití raketových vojsk a dělostřelectva a rovněž ostatních druhů vojsk armády organizujeme na plánovaných směrech. Přitom část dělostřelectva, včetně přibraného ze svazků druhého sledu, potřebné jednotky průzkumu a ženijních vojsk plánujeme vyvést k úsekům průlomu, určeným pro bezjadernou variantu, předem pod ochranu vševojskových útvarů a jednotek.

V navrhovaném způsobu plánování budou asi určité potíže s volbou optimálních východních prostorů pro vojska prvního sledu, z nichž musí být připravena přejít do útoku jak v jaderném, tak i v bezjaderném zahájení války. Překonání těchto potíží ulehčí okolnost, že většina svazků bude přecházet do útoku z chodu.

Hlavní úder při hromadném použití jaderných zbraní je výhodnější volit na hlavní uskupení nepřítele a **při použití konvenčních zbraní** na slabé úseky jeho obrany. To ovšem nemůže být šablonou. Ze zkušeností Velké vlastenecké války známe dostatek příkladů, kdy hlavní úder směřoval tam, kde měl nepřítel nejsilnější obranu. Pokud se týče hlavního úderu v operacích s použitím jaderných zbraní, svého času byly různé protichůdné názory na tento problém. Jeden zdůrazňoval účelnost takového úderu na směrech, kde má nepřítel soustředěny hlavní síly a druhý naopak dokazoval výhodnost hlavního úderu na nejslabší úsek obrany. Přitom oba důvody byly poměrně závažné. Z toho

všeho vyplývá, že směr hlavního úderu i jiných úderů se mohou poněkud lišit při útoku s použitím jaderných zbraní a bez nich. To je velmi důležité při zpracování jednotného plánu operace pro koordinaci jeho jaderné nebo bezjaderné varianty.

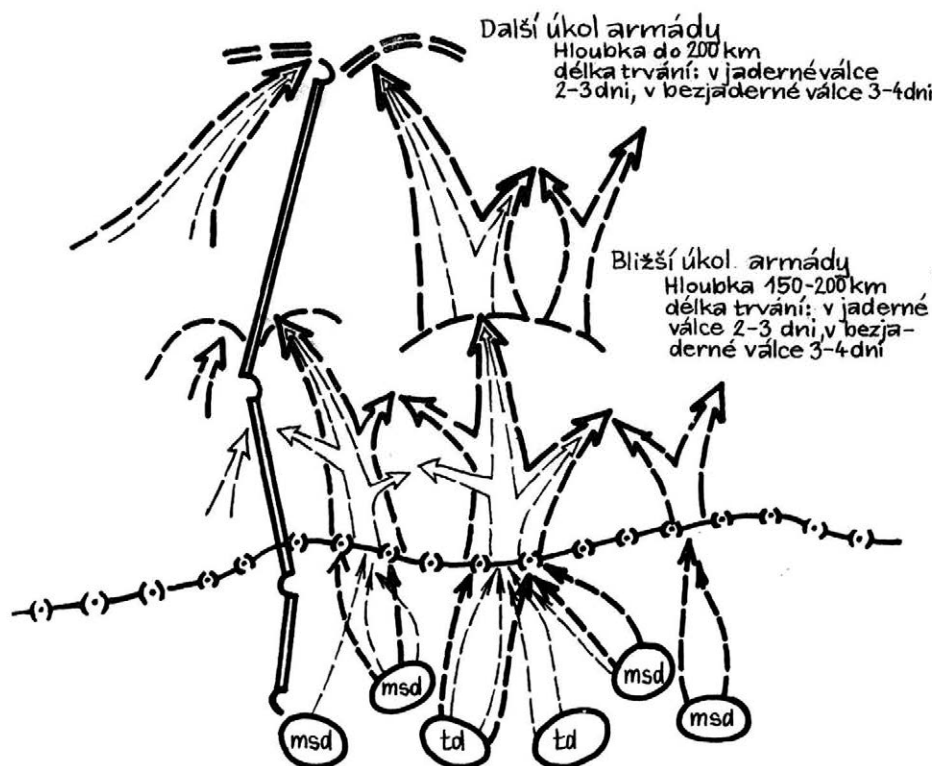
Šířka pásma útoku operačních svazů, v každém případě v prvních dnech operace, bude stejná při útoku s jadernými zbraněmi a bez nich. Množství armád, které útočí na daném válečném území, bude totiž v prvním období stejné v jakýchkoli podmínkách. V průběhu operace šířka pásma útoku a hranice těchto operačních svazů můžeme upřesňovat v závislosti na situaci. Podobné změny měly svoje místo ve Velké vlastenecké válce a na mnohých poválečných cvičeních.

Poněkud složitější je určovat rozhraní a pásmo útoku divizím. Budou se podstatně měnit v závislosti na množství divizí, zasazovaných do sražení v první den operace. Proto jedna rozhraní budeme určovat v případě zahájení operace s použitím jaderných zbraní a poněkud jiná, kdy tyto zbraně nepoužijeme.

Obsah úkolů operačních svazů se bude lišit v závislosti na tom, použijeme-li jaderné zbraně nebo ne. V prvním případě budeme ničit hlavní síly nepřítele objevené do celé hloubky jeho operační sestavy hromadnými jadernými údery, v bezjaderném období jen postupnými údery dělostřelectva, letectva, tanků a motorizované pěchoty v průběhu celé operace. Čas na splnění úkolů bude také různý. Např. při hloubce armádní operace 350–400 km její trvání s použitím jaderných zbraní může být 4–5 dní a bez nich 6–8 dní nebo poněkud delší.

Určité potíže bude mít **plánování materiálně technického zabezpečení.** Např. v armádní operaci bez použití jaderných zbraní potřeba vojsk v dělostřelecké munici může být dvakrát vyšší, než v operaci s jejich použitím. Vzniká otázka, jak plánovat zabezpečení vojsk a jaké zásoby vytvořit, jestliže včas neznáme, jak bude operace zahájena. Je zřejmé, že je nezbytné kalkulovat zabezpečení s maximální potřebou.

Na základě těchto závěrů můžeme **plánovat operaci tak,** aby veškerá bezprostřední příprava vojsk uskutečňovala se **podle jednotného plánu** bez závislosti na tom, jak válka začne. V takovém případě **vojska budou vždy v pohotovosti přejít do útoku buď s použitím jaderných zbraní, nebo bez nich,** což je hlavním požadavkem v soudobých podmínkách. Ovšem na různých bojištích, v různých štábech je problémem, kolik variant plánu operace má-

Vysvětlení:

- ← Osy přesunu a směry úderů v operaci, která začíná použitím jaderných zbraní
- ← Totéž
- ← s použitím jen konvenčních zbraní

me rozpracovat. To je možné řešit různě. V tom není podstata věci. Důležité je, aby jeden i dva plány zabezpečovaly bezprostřední přípravu vojsk k operaci a jejich okamžitý přechod do útoku jak v jaderné, tak i bezjaderné válce bez jakýchkoli přeskupení a přestávek.

V periodickém tisku a na vojenskovecké konferenci ve Frunzeho VA velmi správně zazněla slova o důležitosti širokého použití tankových vojsk v období přechodu od bezjaderné k jaderné čin-

nosti s cílem co nejúplněji využít výsledků prvního a následujících jaderných úderů. Musíme si ovšem uvědomit, že v posledních letech pravděpodobný nepřítel rychle vyvíjel a ve velkém množství zavedl do výzbroje vojsk PT prostředky. Proto plánovat využití tankových svazů a svazků v prvním sledu v bezjaderném období je velmi omezené, aby při zahájení války neutrpěla vojska velké ztráty.

Problémem zůstává upřesnění představy o čase nebo čarách, ze kterých „je nej-

pravděpodobnější přechod stran k použití jaderných zbraní. O tom se často dočteme v různých pracích a článcích. Autoři v nich navrhuji plánovat přípravu vojsk k jaderné činnosti podle dosažení určitých čar. Rozhodnutí o použití jaderných zbraní přijímá nejvyšší politické vedení a bude záviset ne na situaci vojsk v pásmu toho kterého operačního svazu, ale na všeobecné vojenskopolitické situaci a na stavu uskupení ozbrojených sil na hlavních strategických směrech hlavního válčiště

nebo všech ostatních válčišť. Z toho vyplývá, že plánovat termíny přechodu od bezjaderné k jaderné činnosti v závislosti na dosažení určité čáry vojsky není účelné. Rozhodně bude lepší vycházet z nutnosti **zabezpečit udržení všech vojsk ve stálé bojové pohotovosti v průběhu celé operace** k přechodu na bojovou činnost s použitím jaderných zbraní kdykoli, tak jak v současné době zdůrazňujeme v operační přípravě, na cvičeních a na válečných hrách.

DOPLŇOVÁNÍ ZTRÁT

Jedním ze složitých problémů, který ze široka rozebírají autoři na stránkách vojenského tisku, je doplňování ztrát v soudobých operacích. Cílem článku je vyjádřit názor na tuto otázku.

Statistické údaje o ztrátách počtu osob v armádních útočných operacích dokazují, že jejich rozsah se značně měnil v různých operacích, v různých údobích jedné operace a v průměru za den. K největším celkovým ztrátám vojsk docházelo v delších operacích s nízkými tempy útoku, za nepříteli velké převahy sil a prostředků nad nepřitelem. Přitom průměrné denní ztráty střeleckých divizí, tankových a mechanizovaných sborů a brigád za jedno údobí bojové činnosti převyšovaly průměrné denní ztráty armády.

Nejvyšší ztráty měla vojska, která byla v přímém dotyku s nepřitelem nebo blízko čáry dotyku. Ztráty za den činily průměrně v armádě 0,6–1,2 %, v divizích 3–6 %, v plucích 10–16 % celkového jejich početního stavu. Přitom průměrné denní ztráty divizí a pluků při bojové činnosti v operační hloubce byly zpravidla 2–3krát menší než při průlomu nepřátelské obrany.

V letech Velké vlastenecké války udržovala se bojeschopnost vojsk armády na úrovni, která zabezpečovala splnění úkolů hlavně posílením bojové sestavy armády bojeschopnými střeleckými, tankovými, dělostřeleckými a jinými svazky a útvary zálohy frontu a hlavního velení. Ztráty osob svazků armády se doplňovaly z počtů doplňovacích rot, někdy i praporů, které byly vytvářeny ve frontu nebo přišly z hloubky území ze záložních a výcvikových útvarů, dále po návratu lehce raněných a nemocných do bojové sestavy i mobilizací místního obyvatelstva osvobozeného území bezprostředně v prostorech bojové činnosti. Bojové jednotky se kromě toho doplňovaly z počtů jednotek týlu.

Zevšeobecnění a analýza údajů o ztrátách osob v soudobých operacích umožňují vyslovit předpoklad, že **rozsah celko-**

vých ztrát v armádních útočných operacích v jaderné válce u všech druhů zbraní budou se pohybovat v různých rozmezích a mohou průměrně činit 30–60 %, popřípadě i více celkového počtu vojsk. Přitom v armádách, které působí na směru hlavního úderu, v první útočné operaci mohou dosahovat až 40–60 % a v armádách, které útočí na jiných směrech, 30–50 %. Při plnění bližšího úkolu armády při zahájení jaderné války mohou tyto ztráty tvořit 60–70 % i více celkového počtu všech ztrát v operaci a při plnění dalšího úkolu 30–40 %.

Svazky a útvary druhů vojsk armády za období operace mohou mít tyto ztráty:

- motostřelecké a tankové divize 10–80 % i více,
- raketová brigáda 40–90 %,
- vojska PVO 20–90 %,
- dělostřelectvo do 50 %,
- spojovací vojsko 20–50 %,
- ženijní a chemické vojsko do 60 %,
- týl armády 10–50 %.

Tyto ukazatele svědčí o tom, že **zákonitost vzniku a rozdělení ztrát, charakteristická pro Velkou vlasteneckou válku**, kdy nejvyšší jejich procento připadalo na vojska, která byla v blízkosti čáry bojového dotyku stran, při použití jaderných zbraní **ztrácí svůj význam**. Můžeme s nimi počítat jen v bezjaderném a částečně v omezeném jaderném období.

V jaderné válce budou ztráty vojsk hromadné, nečekané, velmi různorodé co do charakteru, výsledku a stupně narušení organizační struktury vojsk. Organizační struktura vojsk rozhodujícím způsobem ovlivňuje volbu způsobů doplnění počtu osob při obnovení bojeschopnosti uskupení vojsk.

Jestliže jednotlivé jaderné údery mohou ničit jednotky částečně nebo úplně, pak v důsledku skupinových nebo hromadných jaderných úderů jsou možné ztráty bojeschopnosti celých útvarů a někdy i svazků. Proto **k doplnění ztrát vojsk,**

zničených jadernými zbraněmi, bude účelné **využít kompaktní jednotky, útvary a svazky.**

Použití chemických zbraní, podle zkušeností cvičení a válečných her, v menší míře než použití jaderných zbraní může narušit strukturu vojsk, a to zpravidla do hodnoty rot (baterií), praporů (oddílů), někdy i pluků. Ovšem pro většinu osob, zasažených otravnými látkami, je nutná okamžitá pomoc přímo v prostoru napadení, prakticky ztrácejí bojeschopnost a jejich výměna je rovněž účelná po celých jednotkách. Karanténní opatření před bakteriologickými zbraněmi nepříteli v průběhu bojové činnosti budeme uskutečňovat v jednotkách, útvarech a svazcích. K výměně vojsk, zasažených těmito zbraněmi, používáme odpovídající bojeschopné organizované jednotky. K výměně zničených vojsk celými jednotkami může dojít např. při hromadném použití napalmu.

Vzhledem k těmto zvláštnostem, **možnými způsoby doplňování ztrát** v rámci první útočné operace jaderné války k uchování bojeschopnosti uskupení vojsk mohou být tyto:

- změna rozdělení počtu osob uvnitř svazků, útvarů a jednotek,

- organizace a uskutečnění armádního manévru počty osob,

- včasné vytvoření záložních armádních uskupení,

- doplnění vojsk armády ze záložních a výcvikových svazků a útvarů frontu.

V mírové době nemají skupiny vojsk a vojenské okruhy záložní uskupení. I když by byla taková uskupení včas zmobilizována, doplnění ztrát počtu osob v armádní útočné operaci, vedené ve vysokém tempu a bez operačních přestávek, vytváří velké potíže.

Předpokládáme, že válka začne jen s použitím konvenčních zbraní a její bezjaderné období bude trvat 2—3 dny. Záložní uskupení druhů vojsk na území příhraničních vojenských okruhů budou zmobilizována v poměrně krátké době a okamžitě zahájí přesun do prostoru bojové činnosti. Ale i v tom případě na uskutečnění všech nezbytných opatření, spojených s mobilizací vojsk, a na jejich přesun na vzdálenost 800—1200 km je třeba minimálně 3—5 dní.

Příchod zmobilizovaných záloh do armády a frontu můžeme i tak v nejlepším případě očekávat až na konci první armádní útočné operace. Začne-li válka s použitím jaderných zbraní, pak doplnění ztrát předem vytvořenými uskupeními

v rámci této operace je prakticky vyloučeno.

V takových podmínkách k **doplnění ztrát**, s cílem vytvořit bojeschopné uskupení vojsk, budeme hlavně **využívat vnitřních možností svazů a svazků.** Určité množství osob můžeme získat zejména změnou jejich rozdělení uvnitř útvarů a svazků. Tak např. povinnosti mechaniků-řidičů tanků mohou plnit starší mechanici a mechanici-řidiči evakuačních dopravních čet, starší mistři a mechanici oddělení oprav pásových vozidel; povinnosti nabíječů tanků a dělostřeleckých jednotek divize a pluků starší mistři a mistři čet a jednotek k opravě opravárenských dílen pluků u opravárenských praporů divizí. Takové příklady bychom mohli uvést i ve vztahu jiných speciálních v jednotkách divize. V tomto směru můžeme využít i početního stavu bojových jednotek, které zůstaly bez obsluhované techniky a rovněž jednotek u útvarů, které ztratily bojeschopnost a vyvádíme je z boje k novému doplnění.

Odpovídající změna rozdělení počtu osob k obnovení bojeschopnosti potřebných uskupení armády a především raketových a PL raketových vojsk, kromě toho i vševojskových svazků, které působí na směr hlavního úderu, je možná i mezi svazky (samostatnými útvary) armády.

Zdrojem doplnění mohou být zejména motostřelecké a tankové útvary, které kryjí státní hranici a dočasně ztratily bojeschopnost, některé svazky a útvary prvního a druhého sledu a záloh armády, které ztratily bojeschopnost a vyvádíme je k doplnění, dále mírové výcvikové útvary a jednotky.

Doplnění ztrát početního stavu musí odpovídat charakteru a stupni ztráty bojeschopnosti vojsk armády po napadení zbraněmi hromadného ničení. Při vyřazení celých jednotek a útvarů v krátké době, někdy i celých svazků, je účelné doplňovat ztráty odpovídajícími připravenými organickými jednotkami, nebo jednotkami dočasně zorganizovaných z vojsk, která ztratila bojeschopnost. Zbylá vojska, která si uchovávala bojeschopnost, organizujeme do jednotek, osádek, čet, rot, baterií a je-li dostatek času do praporů nebo oddílů a teprve potom je střídáme podle zámyslu a nařízení.

Splnění těchto opatření má některé výhody, ale tak jak ukazují zkušenosti, ve většině případů nemůže mít určující vliv na řešení problému včasného doplnění ztrát osob armády.

V jaderné válce musíme mít proto potřebná organická záložní uskupení. Je účelné mít je jako bojeschopné jednotky

a útvary jak všeobecného určení, tak i vytvářených ze specialistů nejužších a deficitních speciálních (odborností). To v podstatě vyžaduje značné množství osob. Pro počty dokazují, že k udržení bojeschopnosti (dvě třetiny doplnění organických počtů) samostatných raketových oddílů, tankových a motostřeleckých praporů, dělostřeleckých a minometných jednotek ve třech motostřeleckých a jedné tankové divizi za předpokladu, že vševojsková armáda může mít 40–50% ztrát v první útočné operaci, musíme mít **předem vytvořené záložní uskupení** v počtu asi deset tisíc lidí.

Takové organické záložní uskupení k udržování bojeschopnosti vojsk musí především **zabezpečit doplnění předpokládaných ztrát v bojových jednotkách po prvním jaderném úderu nepřítele**. Proto ve vševojskových svazcích armády je nutné mít výzbroj a techniku pro 2–3 motostřelecké pluky, 2–3 tankové pluky, raketové oddíly a roty chemické ochrany divizí; kromě toho minimální množství osob v uskupeních typu jednotek a útvarů na snížených počtech, které jsou sloučeny do záložní divize. Armády v takovém případě — při nebezpečí války nebo v bezjaderném období války — dokáží zmobilizovat záložní uskupení v krátké době s cílem co nejrychleji obnovit bojeschopnost vševojskových svazků v jaderném období války.

Analýza ukazuje, že záložní uskupení ve vševojskových svazcích v hodnotě 1–2 prapory na divizi nemohou ve skutečnosti

ovlivnit doplňování ztrát. Proto by bylo třeba, aby divize měla alespoň záložní pluk, sestávající ze 4–5 bojeschopných praporů. Taková divize by byla ovšem těžkopádná a nesnadno řízená. Kromě toho, podle zkušeností cvičení a válečných her, některé divize jen v prvním jaderném úderu mohou mít 70–80% ztrát při úplném narušení jejich organizační struktury.

Zmobilizovat záložní pluk z jednotek na sníženém počtu při zahájení vysoce manévrových útočných operací divize nemůže. Proto rozvíjení záložních uskupení v divizích v mírové době bude stěžejí účelné. Vševojskové svazky po využití vnitřních možností a možností armády k doplnění ztrát musíme proto **zaměřovat záložními vševojskovými svazky frontu, nebo vojsky, která přijdou z hloubky území**.

Vzhledem k možným ztrátám je účelné mít rovněž ve frontu (i v případě vytváření armády druhého sledu) 1–2 záložní divize na každou armádu prvního sledu k nahrazení svazků, které ztratily bojeschopnost. Kromě toho ztráty armády v důstojnických a poddůstojnických funkcích i vojinů, kteří mají úzkou specializaci, budeme doplňovat z počtu záložních, výcvikových útvarů a svazků frontu, rozvinutých již v mírové době nebo podle mobilizačních plánů. K výměně zničených míst velení vševojskových svazků a útvarů je účelné mít v uskupení vojsk již v mírové době štáby divizí a pluků na poněkud snížených počtech se spojovacími prostředky.